

ROK SV. JOZEFA (7)

NIEKTORÉ PRVKY, KTORÉ FORMOVALI DUCHA KULTU K SVÄTÉMU JOZEFOVI

(1. časť)

Osoba sv. Jozefa môže byť pre človeka, ktorý nemá zmysel pre duchovné veci, vnímaná ako magická, fiktívna. Reálne, úprimne uvažujúci ctiteľ sv. Jozefa v tomto svätcovi iste vidí človeka, ktorého Boh poveril výnimočným poslaním. K reálnemu pohľadu na postavu Jozefa samozrejme patrí aj odhaľovanie jeho charakterových vlastností, čností, ktoré požívajú ctiteľov k nasledovaniu tohto veľkého svätca. Jozef, ktorý si zodpovedne zastal Bohom zverenú úlohu, dáva každému príklad, ako treba nielen hľadať a prijať Božiu vôľu, ale ako ju aj plniť. Aj z tohto dôvodu upriamujeme svoju pozornosť na postavu osobnosti sv. Jozefa a chceme sa oboznámiť tiež s vývojom kultu jeho uctievania.

Uctievanie kultu veľkej osobnosti je často spojené s miestom, kde je táto osobnosť pochovaná, kde je jej hrob, ku ktorému sa prichádza pri príležitosti významných výročí spojených s týmto človekom. Ale čo sa týka kultu sv. Jozefa, nevieme, kde je jeho hrob, nemáme po ňom zanechanú relikviu. Ten, ktorý bol veľmi tichý a mlčiaci počas života, zanecháva značné mlčanie aj po svojej smrti. Ako keby chcel dať svedectvo, že ako skromne žil tu, na zemi, nenárokujúce si oslavu ani po svojej smrti. Napriek tomu všetkému je svätý Jozef svätým nad všetkými svätými. Ako píše Bossuet: „on pochopil, že jeho sláva sa mala ukryť v Ježišovi Kristovi. Hľadal nie to, čomu tleska svet, ale výlučne a jedine to, čo sa páči Pánovi. Vo veľkej pokore, ponížení seba samého pred Bohom a v plnení jeho vôle, Jozef nachádzal najväčšie duchovné radosti, aké len možno nájsť tu, v živote na zemi a tie najväčšie radosti boli akoby predznamenaním podivuhodnej odmeny, ktorá čakala na neho v nebi. Vyvýšenie Jozefa v sláve muselo byť Bohom vyvážené z hľadiska jeho pokorne prežívaného života na zemi.“ Ľudsky chápané, môžeme povedať, že v nebi bol a je oslávený práve kvôli tomu, že sa nikdy neusiloval nejako „blysnúť a zažiarit“ pred zrakom ľudí. Miloval skôr „tieň“ a Boh v zhode so svojím prisľúbením, ho v nebi postavil do plnosti svetla, aby ho obdivoval celý svet a aby sa stal príkladom a pomocníkom všetkých, ktorí budú na neho s dôverou hľadiť a vzývať ho o pomoc. Boh chcel dať ľuďom čas, aby postupne odkrývali veľkosť svätého Jozefa, aby ho videli v čoraz jasnejšom svetle, akoby na potvrdenie predpovedí starozákonného patriarchu Jakuba, ktoré vyriekol nad Jozefom, svojim synom v Egypte (porov. Gn 48, 1-22). Jozef sa mal uberať, vzpínať smerom nahor. Nie k sláve sveta, ale v ústrety sláve, ktorú dáva svojim verným Boh.

Po Jozefovej smrti Mária iste veľa rozprávala svätému Jánovi a ďalším apoštolom o svojom manželovi, ktorý jej bol bezhranične oddaný a ktorého veľmi milovala celým svojím panenským srdcom. Preto je celkom pochopiteľné, že počiatkové prvky úcty k svätému Jozefovi vychádzali z úst samej Panny Márie. Na druhej strane treba priznať,

že v prvých storočiach Cirkvi kult sv. Jozefa prakticky neexistoval. Z čias prvých kresťanov sa nezachovali žiadne náznaky, žiadne stopy tejto úcty. Akoby meno sv. Jozefa v tomto čase zahalil „tieň“ značného zabudnutia. Akoby znova platilo, že človek, ktorý si v živote vybral mlčanie, rovnako aj po svojej smrti zostal pre ostatných neznámy. Toto zdanie sa dá ľahko vysvetliť, pretože v časoch, keď sa rodili základy Cirkvi, ktorá v tom období prežívala veľmi tvrdé prenasledovania, dôležitejšie od zrodzenia sa a šírenia kultu sv. Jozefa, bola potreba posilňovania uznania a učenia v prvom rade pravdy o panenstve Matky Božej, ktoré bolo smerované a koncentrované na tajomstvo božstva Ježiša Krista. Práve toto tajomstvo bolo treba upevniť, a vytvoriť mu pevný základ, nakoľko sa začínali šíriť bludy, ktorým bolo treba čeliť, lebo napádali pravdu o Bohu, o Ježišovi Kristovi a o jeho Matke Panne Márii. Ak by sa v tých časoch zároveň posilňoval aj kult sv. Jozefa, v Cirkvi by mohlo nastať určité neporozumenie. Mohlo vzniknúť riziko, nepochopenia, že sa vzdáva značná úcta človekovi, ktorý bol domnelým biologickým otcom Ježiša Krista. Aj keď kresťanský starovek predsa len bez nejakých prekážok mal úctu k iným svätým, zvlášť bola živá úcta k Jánovi Krstiteľovi, apoštolom a prvým mučeníkom, Cirkve akoby vedome zabúdala na sv. Jozefa. Iste, z času na čas sa jeho meno objavilo v homíliách a veľkí učitelia Cirkvi ho oslavovali za starostlivosť, ktorú venoval Ježišovi. U Origenesa, u sv. Gregora Naziánskeho, u sv. Jána Chryzostoma a zvlášť u sv. Augustína možno objaviť „prvotiny“ toho, čo rozvinú teológovia a mystici neskorších vekov. Jozef sa teda nie celkom a nie navždy, pohrúžil do nejakých „temnôt“ zabudnutia. Ale aj napriek tomu, oslava jeho čnosti predsa ešte neevokovala, neprebúdzala túžbu po vzývaní jeho orodovania. Aj napriek tomu sa ukázalo, že celé toto „oneskorenie“ dodalo určitý lesk celej oslave, akou mal byť obdarený sv. Jozef v budúcnosti. Boh, ktorý sa k nemu skláňal s tak veľkou úctou tu na zemi, predsa nemohol dovoliť, aby Jozefovo meno bolo navždy zamľčané a zabudnuté.

V 12. storočí sv. Bernard upriamil pozornosť na svätého patriarchu, zdôrazňujúc jeho výnimočnú svätosť. Ešte nepovzbudzoval veriacich, aby si sv. Jozefa uctievali v modlitbách, ale poukázal na neho ako na vzor čnosti, ktoré sú hodné nasledovania. Tým akoby kládol potrebné základy pre neskorší kult ženícha Najsvätejšej Panny Márie. Neskôr sa objavili prví veľkí oslavovatelia kultu sv. Jozefa. V 14. st. kardinál Pierre d'Ailly napísal prvý teologický traktát na túto tému a jeho žiak Ján Gerson, ktorý bol kancelárom parížskej Sorbony, vo svojich traktátoch vymenoval príčiny a dôvody, pre ktoré sú kresťania povinní čtiť si sv. Jozefa. Tiež v 14. st. veľký kazateľ, sv. Bernardín Sienský a v 16. st. taliansky dominikán Isidoro Isolani, aj sv. Terézia Avilská, reformátorka karamelu, sa pričínili svojimi spismi, listami, ale aj osobným zanietením a príkladom k „rozdúchavaniu“ kultu k sv. Jozefovi uprostred kresťanského ľudu. Od tohto času, zvlášť od 16. st. sa kult úcty k sv. Jozefovi neustále rozvíja a obohacuje. Akoby sa Cirkve usilovala vzdať sv. Jozefovi tú úctu, ktorá bola cez niekoľko storočí zanedbávaná, akoby vynahradiť ju. V apoštolskom liste Inclytum Patriarcham, publikovanom 7. júna 1871, pápež Pius IX. napísal: „Naši predchodcovia na apoštolskom stolci s úmyslom posilnenia a oživenia v srdciach veriacich úcty a nábožnosť voči svätému patriarchovi a tiež povzbudiť ich k utiekaniu, sa s veľkou dôverou v jeho orodovanie pred Bohom, vždy, keď sa k tomu naskytla vhodná príležitosť, nezabúdali, aby vzdali svätému Jozefovi prejavy verejného kultu, verejnej úcty v nových formách. Spomedzi nich treba spomenúť našich vznešených predchodcov, Sixta IV., ktorý vložil sviatok svätého Jozefa do breviára a rímskeho

misála, Gregora XV., ktorý 8. mája 1621 vyhlásil, že svätý Jozef má byť uctievaný v celom kresťanskom svete. Klementa X., ktorý 6. decembra 1670 priradil tomuto svätcovi akoby stupeň druho-úcty voči nemu. (Teda prejav druhého stupňa úcty hneď po Panne Márii), Klementa XI., ktorý dekrétom zo 4. februára 1714 ustanovil pre tento sviatok Officium a omšový formulár. A tiež Benedikta XIII., ktorý 19. decembra 1726 vložil meno sv. Jozefa do Litánií k všetkým svätým.“ Sám Pius IX. v druhom roku svojho pontifikátu odporúčal, aby sa v Katolíckej cirkvi vzdávala úcta sv. Jozefovi podľa stanoveného rádu druhej triedy, čo už malo svoje miesto aj na mnohých miestach vo svete mocou špeciálneho indultu Apoštolskej stolice. Následne v odpovedi na viaceré prosby prichádzajúce do Vatikánu zo všetkých kresťanských krajín, 8. decembra 1870 Pius IX. ustanovil sv. Jozefa za patróna Katolíckej cirkvi.

Po publikovanom dekréte pri tejto príležitosti „Quematmodum Deus“ pápež napísal: „Podobne ako Boh ustanovil patriarchu Jozefa správcom nad celým Egyptom, aby zabezpečil svojmu ľudu pokrm nutný pre život, podobne, keď sa naplnil čas a Predvečný zoslal na zem svojho jednorodeného Syna, aby vykúpil ľudstvo, vybral iného Jozefa, ktorého tamten bol vzorom, predobrazom. Ustanovil ho pánom a radcom, správcom svojho domu a svojich dobier a jeho starostlivosti zveril svoj najvzácnejší poklad. V tom istom duchu Lev XIII. v encyklike Quamquam pluries, publikovanej 15. augusta 1889, vysvetľuje príčiny a dôvody, pre ktoré bol sv. Jozef vyhlásený za ochrancu Cirkvi. Vychádzalo to z tej istej úlohy, aká bola zverená sv. Jozefovi v starostlivosti o Nazaretský dom, kde žil po boku Ježiša a Márie. Z Božej vôle bol ustanovený strážcom a ochrancom Svätej rodiny, strážcom Božieho Syna a jeho Matky. V týchto osobách je celá terajšia Cirkev akoby znova vo veľkej starostlivosti, na „čele“ so sv. Jozefom, ako to bolo na začiatku, v Nazaretskom dome. V osobách rodiny v Nazeretskom dome bola vlastne prítomná, celá Cirkev, akoby v takom „substanciálnom zrne“ a teda Jozef v istom zmysle „spravoval“ Cirkev už v časoch Ježišovho detstva. Teraz sa z neba rozvíja tá istá starostlivosť nad Cirkvou, ktorá už medzitým vzrástla. Sv. Jozef dnes bdie nad Cirkvou, ktorá je Kristovým telom, takisto, ako kedysi bdel nad malým Ježišom. Bráni ho pred útokmi nepriateľov a dbá o to, aby sa mohla pravidelne rozvíjať. V našich časoch kult sv. Jozefa prežíva pravdivý rozkvet, o čom svedčí veľa kostolov, sôch, oltárov, obrazov ku cti svätého Jozefa. Mnohé spolky, združenia, zhromaždenia, nemocnice, školy nesú jeho meno. Nad triumfom sv. Jozefa sa rozliehajú prorocké slová, ktoré pred vekmi vyšli z úst egyptského faraóna: „Potom faraón vrazil Jozefovi: „Pretože ti Boh toto všetko zjavil, niet rozumnejšieho a múdrejšieho, ako si ty. Ty sám budeš nad mojím domom a celý môj ľud bude závisieť od tvojich rozkazov a ja sám budem len o trón vyššie od teba!“ A faraón zopakoval Jozefovi: „Pozri, ustanovil som ťa nad celou egyptskou krajinou!“ Potom faraón stiahol svoj pečatný prsteň zo svojej ruky a nastokol ho na Jozefovu ruku, dal ho obliecť do kmentového rúcha a na krk mu založil zlatú reťaz. Potom ho dal vozit' na svojom druhom najlepšom voze a pred ním volali: „Sklon'te sa!“ Takto ho ustanovil nad celou egyptskou krajinou“ (Gn 41, 39 – 43).

Ak sme spomenuli, že práve 16. st. bolo „rozbehom“ kultu sv. Jozefa a teológovia ho porovnávali so zásluhami iných svätcov, tým akoby chceli nájsť aj odpoveď na otázky, aké miesto sv. Jozef v Cirkvi vlastne zastával. V takto vedených diskusiách často akoby sa spomínal výrok svätého Gregora Naziánskeho: „Boh sústredil v Jozefovi ako v slnku

celý jas a žiaru všetkých ostatných svätých. Niet teda pochybnosti, že keď Boh udeľuje niektorému človekovi konkrétnu misiu, tohto človeka obdarúva aj potrebnými milosťami. A ktorá misia po Panne Márii, Matke vteleného Slova bola dôležitejšia ako misia, ktorá bola udelená svätému Jozefovi, domnelému otcovi Ježiša a manželovi a ženíchovi Panny Márie? Porovnávajúc Jozefa s Máriou, teológovia dospievali k záveru, že spomedzi všetkých stvorení bol on na druhom mieste po nej, vzhľadom na blízkosť s vteleným Slovom a že žiadne iné stvorenie neobdržalo milosť posväcujúcu v takom stupni, ako sv. Jozef.“ Lev XIII. v encyklike *Quamquam pluries* sa priklonil k tomuto názoru: „Pravdou je, že hodnosť alebo dôstojnosť Matky Božej bola tak veľká, že nikto sa s ňou nemohol porovnávať. Keďže však Najsvätejšia Panna a Jozef boli zjednotení manželským zväzkom, niet pochybnosti, že Jozef mal oveľa väčší prístup k dôstojnosti ako ktorýkoľvek iný svätec, bol nad všetkými, lebo Jozef mal väčší prístup - než ktokoľvek iný na svete - voči neporovnateľnej dôstojnosti, akou bola obdarená Matka Božia nad všetkými inými stvoreniami.“ Ved' Jozef nosieval na rukách toho, ktorý je srdcom i dušou Cirkvi. Hovorí sa o ňom, že je väčší od sv. Petra, hoci mu Ježiš prisľúbil, že na ňom vybuduje Cirkev. Pretože Jozef žil 30 rokov v blízkosti Ježiša a stále mal možnosť kontemplovať jeho život; je zrejmé, že jeho veľkosť prevyšuje sv. Pavla, ktorému boli zverené tak veľké Božie zjavenia. Písalo sa tiež, že sv. Jozef bol niekým oveľa väčším od sv. Jána apoštola, ktorý mal pri Poslednej večeri svoju hlavu celkom blízko pri Pánovej hrudi (porov. Jn 13,23-25). O koľko častejšie totiž Jozef túžil malého Ježiša na svoju hrud' a počul tlkot jeho srdca. Jozef bol väčší od všetkých apoštolov, ktorým sa dostala misia ohlasovania evanjelia celému svetu v mene Ježiša, lebo toto meno mu dal Jozef na Boží pokyn. O niečo ťažšie bolo vysvetliť postavenie sv. Jozefa nad sv. Jánom Krstiteľom, o ktorom sám Ježiš povedal: „Veru, hovorím vám: Medzi tými, čo sa narodili zo ženy, nepovstal nik väčší ako Ján Krstiteľ“ (Mt 11, 11). Tento Ježišov výrok má svoju ťažkosť, keďže Ježiš porovnával Jána Krstiteľa vo vzťahu k ostatným prorokom Starého zákona, ktorí ohlasovali budúci príchod Krista. Avšak, Ján Krstiteľ ho ohlasoval už ako prítomného, na ktorého mohol ukázať prstom. Na druhej strane toto Ježišovo porovnanie urobilo z Jána Krstiteľa najväčšieho proroka Starého zákona v kontexte novej veľkosti, akú dostávajú vyvolení v Božom kráľovstve, v kráľovstve, ktoré má začiatok na zemi, v Cirkvi, ktorá sa v tom čase rodila. Preto Ježiš dodal: „Ale ten, kto je v nebeskom kráľovstve menší, je väčší ako on“ (Mt 11, 11), čo možno rozumieť nasledovne: akokoľvek veľký bol Ján Krstiteľ, uzatvárajúci „rad“ prorokov Starého zákona, jeho veľkosť ustupuje veľkosti najmenšieho spomedzi kresťanov.

✠ Mons. Stanislav Stolárik
rožňavský biskup

Článok uverejnený v časopise *Duchovný pastier* č. 8/2021 str. 382-388

Použitá literatúra:

CALLOWAY, D., H.: *Zasvätenie sa svätému Jozefovi*. Zachej.sk, 2021

CRESPI, O., NEGRI, F.: *Józef, człowiek, który prowadzi do Boga*. Częstochowa, Święty Paweł, 2017.

GASNIER, M.: *Józef milczący*, Poznań, Flos carmeli, 2013.

MARTINEZ, R., L.: *Józef słuchający*. Poznań, Flos carmeli, 2014.

PELANOWSKI, A.: *Dom Józefa*. Częstochowa, Wydawnictwo Paulinum, 2017.

SILVA, M., F.: *Bóg wie lepiej*. Kraków, Wydawnictwo AA, 2018.

Święty Józef, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa, 2017.